

JOSE ANTONIO GOIRIA, OLERKARI

Gaur zortzi Martiartu torretxea ikusten izan giñan. Sakon-une gordean eta muñioz esitua dago. Leioa'z bestekaldean. Toki atsegiña, askok billatua. Aspaldikoa lauko eder au; ba-ditu amar bat metro gora, zabal ta luze urriago. Garai bateko espaiñar aginduaren araueran, goitik moztua dirudi. Uts barrurik. Bitxia dozu kanpotik be, leio, argi-zulo, irrikistu ta gezi-medar bakanez. Egora ate bat dauka, leen itxi ta gaur zabalik, baita gaintxoan maillaz igonda beste sarrera itsu bat be.

Andik-emendik begira, ikusle bakotzak bere eritxia ariltzen. Ak onela: "Leio ori, zergaitik amaiera barik?". Eta nik erantzun: "Zergaitik gaur olerki batzuk be amaitu bage? Migel Anjel italiar artista aundiak ba-daukaz olan oroigailu batzuk; bertanbera lez itxiak, amaitu barik. Zergaitik ete? Porrot egin ebalako? Umotasunik eza? Eukan asmoa gaintitu eziña? Ez dakigu.

Ezagutzen doguz olerkiak be amaitu bakoak. Luis Arostegi'k, esaterako oraintsu euskaldun karmeldar probintziak izentatuak, poesi-liburu bat dauko "Amaitu bako poemak" deritxona, Ipar-Amerika'tik ebillela egiñakaz osotua. Bai, poeta batek be, artista dalarik ain zuzen, laga oi ditu bere lan batzuk gaillurreko montxor-ikurra ipiñi barik.

Eleiz-gizonak abade naiz praille, uste dabe or kalean astitsu bizi dirala euren itxitu ixillean. Ezta egia, erdizka baiño. Edozein dala bere lanean diardu, eta bertatik uste gabeko deia: meza, autortza, eleizakoak eroan, kontsulta bat, ikustaldi bat, uneoro ainbat olako; esku arteko lanari agur esan bearra. Eta olerkari batek, doi-doi amaitzeko eukan poema, buru emon bagarik geratzen jatzu.

Gizona.—Gaur auzira dakargun Goiria, euskal idazle jatorra be, antzeko bizieran zenga egiña dala esan bear. Orain egotaldi luze samarra daroa Eibar'en, baiña urte askotan atala ta dantzan ibillia dogu Ego-Amerika zear, egiazko asti ta giro croso bage olerkigintzarako; erbestean arima-zain, Aberri-miñak joa... Alan be, goi-irriak barnea iraultzen eutsonean, luma artu ta bertsogintzan barruko miña ta kezka umotu oi eban. Eta, esana, astirik ezagaitik edo oler-giro urriz amaira barik itxi bearra izan dau olerkia. Goiria'ren poesi-lanak ainbat agerkaritan daukazuz, eta argitara emon barik daukazanek ez dira gitxi.

Kortederra'n jaio zan Goiria, 1908'ko urtillaren 25'an, Galdakano'ko Gumuzio auzunean. Berau Goiria-Munioz-guren sendian 9 seme-alabetatik zaarrena. Zortzi urteko zanetik Larra'ko karmeldar Ikastetxean lendu eban bere arima, 12 urtegaz karmeldar izateko asmoa erakutsirik.

1924'ko garillaren 7'an artu eban karmeldar jantzia, urrengo urtean garillaren 8'an profesa egiñik.

Ondoren Markiña'n urte bete, edezti, elerti, izkuntzak eta abar kultur soillean, karmeldar istori, mistika ta goi-latiña buruzko gaiakaz naste ikasten. Gero, Gasteiz'en iru urte Filosofia ta oni dagokiozan gaiez jabetzen, eta Begoña'n urte bi Teologia ikasten. Gero Kolonbia'ra joan bearra izan eban bere ikas-lagunakaz batera. Errepublikako aizeak ziran nagusi.

Kolonbia'n jarraitu zituan bere ikasketak. 1931'an artu eban Diakonutza Aita Santuaren ordezkari zan Gio-be Paulo kardinalaren esku-ezartez. Mezakotu, barriz, Medellin'en, 1933'ko urtarrillaren 29'an, karmeldar mojen eleizan. Tiberio Salazar izan zan apaiz egin eban gotzaiña.

Ikas-urteak amaitu ebezanean Frontino'ra bialdu eben nagusiak. Eta an Uramita deritxon erritxoan parroko izan zan urte bitan. Andik Bogota'ra San Kristobal parrokira, eta ondoren Santa Teresatxo deritxonera. Bogota'n iru urte egin ondorean, Medellin'era ostera be, beste iru urte emen emonik; Praga'ko Ume Jesus'en Anaidia ta Teresatxo deunarena ta Katekesis euki ebezan bere arduruan. Egotaldi bi Palmira'n eta gero Sonson'en Karmen'go Anaidia zuzendu eban, azkenez Frontino'n nagusi ta txauburu izanik.

Euskalerrira bihurturik, emengo karmeldar komentuetan be etenbako lana egin dau: Larra'n urte bi, Begoña'n zazpi ta ogetaamaika ta erdi daroaz Eibar'en. Gaztedia zuzendu eban Begoña'n, "Gaztedi" deritxon dantza-taldea sortuaz: neska-mutil jatorrez osoturiko gazte-talde au Euzkadi osoan dantzari ibillitakoa dozu. Eibar'en Karmen'go Amaren Kofradia ta Teresatxo deunaren gazte-taldea zuzendu izan dau.

Euskal idazle.—Arazo ta zeregin askotan sartua bizi izan danarren, idaztea izan dala esan dagikegu bere goidei berezi-berezia. Markiña'n ikasle zala asi zan irakasle euki eban Aita Urbano Manzisidor, Lemoa'ko seme aber-tzale zintzoak saka eraginda, Donostia'ko "Euskal-Esnalea"-n idazten. Ondoren Gasteiz'en eta Begoña'n egoalarik, Bilbo'ko "Euzkadi" egunerokoan eta Larra onetan asibarri zan "Karmen'go Argia"-n. Ona Begoña'n egoalako bere autorra: "Txikitatik nekarren euskeragana-ko griña, eta Begoña'n ixillean ateraten genduan "Gautxori" aldizkaria neuk zuzendu neban azkenezko urtean".

Erbeste zear urteak erreta be, umetatik ekarren griña ez jakon moteldu, geitu baiño. Kolonbia'tik lan asko bialdu zitun "Karmen'go Argia"-ra, bai bertso eta bai olerkiz. Eta au be, berak autortua dogu: "Nire lan-erarik bereziak iru izan dira: danetariko itzaldiak, Anaidiak eta euskera. Sei idazti argitaldu dodaz eta beste sei daukadaz argitaldu barik, baiña eginda. Iru urtetan itz egin neban 'Arrate' irratian. Dana euskeraz, astero ordu erdi".

Orrezaz ostean, aspertu barik idatzi dau Euskalerriko ta kanpoko euskal aldizkarietan: "Jaungoi-Zale", "Ekin", "Argia", "Euzkadi", "Goiz-Argi", "Anaitasuna", "Agur", "Zer" eta abar. Daukazan liburuak, mardul-mardulak dira, "Goi-Bidez" deritxonak adibidez, 428 orrialde daukaz.

Olerkari.—Danok daroagu emen barruan zer dan ez dakigun "zer" ixil bat. Orrek dardar dagianean, or poema baten asiera. Arrotz ba'zabiltz, edo erri-miñezko naigabez, barne-zirkin ori errezago da nabari. Adi orduan, olerkari; or dozu zerbaiten erne-naia, illunetik argiaren billa daukazan zerbait. Ar luma atz-artean, eta ernai. Poesi zauskada dozu erdi-min.

Aita Goiria sarri aurkitu izan zan orrela. Barne-miñez, eta barne-min ori, gaur eta biar, koplá labur politez adierazo izan dausku. Berak bakarrik daki zelako biotz-taupadak izan ebazan Kolonbia'n lenengo ta gero Euskalerrian. Dana dala, biotz-taupada ta zirrara orreik azalduz, ainbat ingurrazti ornidu dauskuz Kortederratar koplariak. Ona emen dasta daizun, "Nire azken kantua" deitua.

Jaungoikoak jarri nindun ni ludian
pozik bizi nendin gizonen artian;
bere antzeko egin nindun,
ixaki gogo eta soindun.

Beti izan dot neugaz Jaunaren eskua,
beti neugaz bere kerizpe gozua;
txiki ta gazte nintzala,
beti ikusi dot bere itzala.

Aberri ederra ta sendi maitia,
izan dira egiz nire jatorria;
Jauna nigaz beti maitaro,
agertu izan da aldioro.

Gaztetxo nintzala egin eustan deia,
beingo baten itxi neban nik ludia;
apaizgo-bidea nun artu,
karmeldar Anaidian sartu.

Aberritik urrun jun nintzan gazterik,
biotza oso-osoan samindurk;
Jainkoaren naia ikusita,
beingoz ni jun dana itxita.

Urte asko egin nitun atzerrian
Jaungoiko-artzain lez arimen atzian;
gogotsu mixiño-lanian,
naizta izan biotza Aberrian.

Pozik nintzan gero Euskalerriratu,
neure maiteekin barriro alkartu.
Katekin lotuta Aberria
aurkitu nun dana jausita.

Betiko etsaiak gogorki artuta,
semerik askok aztuta, salduta;
egoera bai baltz-illuna,
etorkizuna oso ituna.

Jaungoikoagandik guztiz alenduta,
anaiak artean oso bananduta;
Aberri-miña dot barnean,
samin-negarra biotzean.

Bizia bai latza! Benetan mergatza!
Oñazez eta itun zauritua natza.
Eldu jat zartzaro garaia
euskaldun onen amaia.

Sor-azo ninduzun, Jaungoiko aundia:
pozik dot onartzen Zuk erabagia.
Ar naizu zure ederrean,
beti-betiko atsedenean.

AITA ONAINDIA

